

Welikarusçy Putin

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Sözler, Ýatlamalar
написано kitapcy | 23 января, 2025
Welikarusçy Putin WELIKARUSÇY PUTIN

Düýn «moskoflylar» diýipdik. «Moskof» diýlende bir duşmandan söz açýarys. «Moskofyň» kommunisti bilen kommunist däliniň arasynda hiç hili tapawut ýokdur.

Mekdepde bile okan tanşym Kenan beýden gelen hat: «Arslan beý, eýýäm näçe wagt bări Zeki Welidi Toganyň ýatlamalaryny okap gelýärin. Ýatlamalardan görnüşi ýaly halkymyz ýone ýere ruslara «moskof» diýmän ekeni. Lenin, Stalin we beýlekileri yslamyýete we türki kowumlara diýseň ikiýüzli bolupdyrlar.

Ýatlamalary okanymda ilkinji gezek bir düşünjä gabat geldim: Welikarusçylyk. Däli Pýotrdan (Pýotr I) bări «Beýik Russiýa». Ondan bări nijeme döwürler geçse-de, telim syýasatlar üýtgesede, ha ol ak patyşanyň tarapdary bolsun, ha ol kommunist, üýtgeýän zat ýok. Edil grekleriň megola idealy ýaly.»

Islendik milletiň ideallary bolýar. Dünýä döräli bări biri haýallasa, başgasy öňe gidýär.

Ruslaryň beýgelme idealy «Beýik Russiýa» manysyny berýän «welikarusçulykdyr». Biziň döwrümiziň welikarusçusy eli ganly

Putindir.

Gyzyklanyp görseñiz, bu söz «welikorus» (великорус) görünüşinde garşyňza çykar. Bu ýazylyşy. Okalandı «Welikarus» diýip okalýar. Rus dilinde birinji «o» köplenç «a» diýip okalýar. Bizim idealymyz «Turan». Gökalp muny ne ajap beýan edipdir: «Watan ne Türkíyedir türklere, ne Türküstan... Watan beýik we müebbet bir ülkedir: Turan!»

Turan – türki halklaryň ýaşan, watan saýýan topraklarydyr. Turançylygymyzy başgalaryň maksady bilen garyşdymalyň! Ahmet Zeki Welidi Togan (1890-1970) – belli döwlet işgäri, taryhçy. Şeýle-de Başgyrdystanyň Prezidenti. Ol Leniniň nökerleri ýurduny basyp alansoň, Orta Aziýa gelýär. Basmaçylara goşulyp, Enwer paşa bilen birlikde ruslara garşy göreşdi. Togan bolşevik rewolýusiýasyndan öň 1911-nji ýylда çykmağa başlan we häzirem çykýan «Türk Yurdu» žurnalyna makalalaryny ugradypdyr. Onuň soňky duralgasy Türkiye boldy. 1932-nji ýylда Taryh Kongresinde M.Kemal Atatürküň taryh garaýsy bilen pikiri çapraz düşüp ýurtdan çykmağa mejbur bolupdyr. 1939-njy ýylда dolanyp gelipdir. Stambul uniwersitefiniň Edebiýat fakultetinde ders berdi. 1944-nji ýylда Nihal Atzyz bilen birlikde jogapkärçilige çekildi, on baş aýlap tussag astynda ýatdy.

Togan «Ýatlamalarynda» Turan illeriniň ýakyn taryhyna çyra tutýar. Bolşewik lider Leniniň aslynda niçiksi zannyýaman welikarusçudygyny, kommunizmi basybalyjylykly pikirlerine nädip perde tutunışyny, hut özünüň Lenin we onuň egindesteri bilen bolan özara gürrüňlerine esaslanyp subut edýär.

«Ýatlamalaryň» «Leniniň ahlak garaýsy» bölümünü okanyňyzda kommunizm ideologiýasynyň rus imperializminiň emrine berilendigini görersiňuz. Lenin barypýatan welikarusçudyr. Ol basybalyjylykly Russiýanyň goragçysydyr. Basybalyjylyk we gan dökmek edähedi Putine ussat halypsasy Leninden miras galypdyr.

Togan Başgyrdystanyň adyndan Lenin bilen duşuşanda: «Şarkly mazlum milletiň hak-hukuklary doly dälem bolsa, ykrar edilipdi. Ondan bări on dört aý geçdi, ojagaz ykrar edilen hukuklaram ýele gaýdy gitdi» diýýär. Lenin oña şeýle bir bihaýaçylykly jogap berýär welin, gahardan ýaňa depe saçyn

üýşýär... «Siz nädip beýle ahlak nukdaýnazaryndan geplemäge het edip bilyärsiñiz? Siz nähili ynkylapçy? Nädip olar ýaly ylalaşyklara göwnüñizi berip bilyärsiñiz? Size äht edilen ylalaşyk hiç kimi gyzyklandyrmaýan, bary-ýogy eliň aýasy ýaly bir bölek kagyzdan ybarat bir zat.» («Diyonet Vakfi» neşirýaty, s. 272).

Wah, käsgä ýerim bolsady-da, şol bölümiň hemmesini şu ýerik sygdyrsadym. Leniniň ady agzalsa, akly-huşy bilen iki epilýän kommunistlerimizi gynandyrýandygymy-da bilyärin. Ýone olaryňam hakykaty bilmäge haklary bar ahyryn!

Leniniň bu sözlerine seredip, şu günümizi okap bileris. Astana, Soçi, Moskwa we mundan soňky gelinjek ylalaşyklaryň barsy ýone bir kagyz böleginden ybaratdyr.

Putin «welikarus» ýolunda ynamly ädimler bilen öñe barýar.

Arslan TEKIN.

12.03.2020 ý, «Yeniçağ» gazeti.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika